

Мазур Вікторія Вікторівна

аспірант,

Державний університет «Житомирська політехніка»;

асистент,

Київський авіаційний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-24>

ВПЛИВ КАТЕГОРІЙНОГО ПОНЯТТЯ КАПІТАЛ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ

У сьогоденних реаліях проблеми визначення капіталу, раціональне управління структурою капіталу та його використання мають істотне значення, адже діяльність будь-якого підприємства та його ефективність прямо залежить від обсягів структури капіталу, ресурсів, що використовуються і залучаються підприємством, перебувають у його власності. Саме те, яким чином здійснюється управління структурою капіталу залежить його якісне функціонування та збільшення вартості капіталу підприємства.

З розвитком економічних відносин між країнами, людьми, підприємствами зумовило передумови розвитку науки. Вчені та дослідники намагалися виробити уніфіковані підходи та моделі виробничих відносин та понять. Одним із центральних тем у господарській взаємодії між суб'єктами господарювання займає капітал, фінанси. Їхня роль у функціонуванні підприємств є базовою, що демонструє можливість розвитку такого підприємства, збільшення обсягів виробництва, забезпечення робочими місцями населення, а також можливістю залучення інвестицій та масштабування бізнесу.

Підприємство – складна, структурована, суб'єктна, самостійна одиниця господарювання, інтегрована в загальну мережу національного господарства, яка при ефективному управлінні здатна впливати на забезпечення фінансової стійкості країни, створювати нові робочі місця, розширювати промислові міжнародні контакти, впроваджувати нові технології, сприяти технологічному розвитку окремої галузі виробництва.

Відповідно основою будь-якого підприємства є капітал. Це одна з ґрунтовних економічних детермінант, суть якої вивчається протягом багатьох років і базується, перш за все, на економічній теорії, яка, загалом, і пояснює зміст та категорійне поняття.

Аналіз емпіричного генезису економічного змісту поняття капітал демонструє, що у різні часи сформувалися різноманітні підходи та трактування до визначення. Загалом простежується чітке об'єднанче структурування економічної думки та шкіл, які займалися даним визначенням.

Класична школа, фізократи, марксисты, неокласики, іституціоналісти тощо вивчали, розширювали та знаходили нове тлумачення капіталу. Таким чином можна константувати, що капітал є досить широким поняттям та предметом дискусійного екскурсу та економічного розвитку і доробку.

Поняття “капітал” має об'ємне та широке значення. Вчені включають в його зміст ресурси, кошти, гроші, заощадження, матеріальні та нематеріальні багатства, працю, інвестиції, капітоловкладення, суспільні та приватні блага тощо. В залежності від історичних, географічних, виробничих, технічних, інституційних умов розвивалася економічна думка та трактування, що знайшло себе у наукових напрямках та багатьох дослідженнях.

З розвитком людства та виробничих взаємовідносин зміст “капіталу” не перестає втрачати свою актуальність та затребуваність, що відображається у сучасних дослідженнях, зокрема й вітчизняних вчених.

Загалом, можна сказати, що “капітал” – це багатогранне поняття, яке включає в себе фінансові, грошові, майнові, земельні, людські, інтелектуальні, технологічні ресурси тощо підприємства, які використовуються для збільшення та отримання прибутку.

У сучасних умовах підприємству для ефективного функціонування необхідно розуміти його структуру та фінансовий обіг, щоби здійснювати довгострокове планування, розпоряджатися коштами чи активами, а також залучати інвестиції чи інвестувати.

Варто додати, що сучасні дослідження понятійної категорії поняття “капітал” неможливо розглядати без застосування

характеристик та розуміння видів капіталу, що дає ширше усвідомлення про капітал, що представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація видів капіталу

Класифікація	Види капіталу
За формою приналежності до підприємства	1) Власний вказує на власний капітал підприємства; 2) Позичковий характеризує фінансові зобов'язання підприємства, що були набуті внаслідок залучення коштів (кредитів) або майна.
За цільовим використанням	1) Виробничий – кошти підприємства, спрямовані в операційні витрати для здійснення виробничої діяльності; 2) Позичковий використовується для інвестування або фондові інструменти.
За формами інвестування	1) Фінансова; 2) Матеріальна; 3) Нематеріальна.
За об'єктами інвестування	1) Основний капітал, спрямований у позаоборотні активи; 2) Оборотний капітал використовується в інвестування в усі види оборотних активів.
За формою власності	1) Приватний; 2) Державний; 3) Кооперативний.
За організаційно-правовою формою	1) Акціонерний; 2) Пайовий; 3) Індивідуальний.
За джерелами походження коштів	1) Національний; 2) Іноземний.
За терміном використання	1) Довгостроковий; 2) Короткостроковий.
За формою знаходження в процесі обороту	1) Грошовий; 2) Виробничий; 3) Товарний.
За метою використання	1) Інвестиційний; 2) Інноваційний.

Джерело: сформовано автором

Український вчений І. Бланк визначає структуру капіталу як співвідношення всіх форм власних та позикових фінансових коштів, що використовується підприємством у процесі господарської діяльності для фінансування активів [1, с. 7].

Кожен із зазначених видів капіталу має свої прерогативи і недоліки. Власний капітал досить простий у використанні, залученні, фінансовою стійкістю, необмеженістю у часі, високою віддачею та мінімізацією ризиків, зокрема банкрутства. Водночас, власний капітал може бути обмежений у використанні та застосуванні.

У залученні позикового капіталу можна спостерігати низьку вартість, а також надати більше рентабельності власного капіталу підприємства і збільшити фінансовий потенціал. До негативних характеристик варто додати складність залучення, зниження норми прибутку активів, зниження фінансової стійкості, використання заставного майна чи ресурсів, часові рамки повернення, платежі за зобов'язаннями сфокусовані в часових межах.

Управління капіталом – це управління структурою та вартістю джерел фінансування (зобов'язань) для підвищення прибутковості власного капіталу та спроможності підприємства розраховуватися з кредиторами та акціонерами [2, с. 41].

Для забезпечення якісного управлінського рішення на підприємстві необхідно забезпечити оптимальне співвідношення між власним та позиковим капіталом у структурі, адже оптимальна структура капіталу забезпечує ефективне та довготривале функціонування.

Метою управління структурою капіталу є забезпечення власникам максимальну ринкову оцінку вкладених ними коштів. Це можливо забезпечити при розрахунку оптимальної пропорції власних і позикових коштів та залученні власних чи позикових коштів для досягнення необхідної структури.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств: підручник [для студ. ВНЗ] / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К.: Вид-во КНТЕУ. – 2006. – 779 с.

2. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків : «Діса плюс», 2020. 256 с.

3. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2019. Вип. 1. № 1. С. 38-45.

4. Економіка торговельного підприємства: підручник для вузів / [Мазаракі А. А. та ін.]; під ред. проф. Н. М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 571 с.